

**Eriävä mielipide lakivaliokunnan mietintöön 1/2015
kirkkohallituksen esityksestä 3/2014 (Kirkon paikallistason
rakenteita koskevan sääntelyn muuttaminen)**

Kirkkohallituksen esitys ja lakivaliokunnan siitä laatima mietintö sisältävät monia hyviä elementtejä kirkon paikallistason rakenteiden kehittämiseksi. Esityksen perusongelma on kuitenkin se, että siinä vaaditaan kaikkien Suomen seurakuntien pakottamista osaksi seurakuntayhtymiä. Uuden kirkkolain 3 luvun 1 §:ssä säädettäisiin jatkossa: *"Seurakunta kuuluu seurakuntayhtymään. Seurakuntayhtymän alue muodostuu yhden tai useamman kunnan alueesta."*

Mielestämme nykyistä järjestelmää ei ole tässä yhteydessä syytä muuttaa. Jo nykyisen sääntelyn puitteissa seurakuntayhtymiä on mahdollista perustaa, mutta se tapahtuu vapaaehtoisuuden pohjalta. Kirkossamme on itsenäisiä seurakuntia sekä seurakuntayhtymiin kuuluvia seurakuntia. Ratkaisuihin on päädytty paikallisten tarpeiden ja päätösten pohjalta.

Seurakuntarakennemuutos käynnistyi kirkossa valtiovallan puolella aloitetun kuntarakennemuutoksen välittömänä seurauksena. Näytti siltä, että seurakuntia maallisen vallan puolella oleviin kuntarajoihin sitovan sääntelyn vuoksi kirkko joutuisi tekemään nopeasti omat uudet mallinsa suurten seurakuntien tai seurakuntayhtymien luomiseksi. Tämä suurkuntien luomiseen tähdännyt hanke on kuitenkin esitetyssä muodossaan kariutunut, joten kirkon ei tarvitse tehdä paniikkiratkaisuja tämän hankkeen johdosta.

Suunniteltu uudistus ei tule vähentämään hallintoa ja byrokratiaa, vaan tosiasiallisesti se uhkaa lisätä sitä huomattavasti kirkon sisällä. Seurakunta-, hiippakunta- ja keskushallintotason lisäksi syntyy neljäs hallinnon taso: yhtymätaso. Tämän esityksen vaihtoehtoja ei ole riittävästi tarkasteltu ja tutkittu. Tulevaisuudessa kehitys voi kuitenkin kulkea siihen suuntaan, että paikallisten lähiseurakuntien roolia vahvistetaan siirtämällä vaativimmat tehtävät esim. hiippakuntatasolle.

Esityksessä olisi tullut sallia samalla tavalla kuin nyt kirkossamme sekä seurakuntien että seurakuntayhtymien olemassaolo ja rakentaa sääntely tältä pohjalta. Perusteeksi tämän vaihtoehdon hylkäämiselle ei käy sääntelyn monimutkaisuus, koska sellainen järjestelmä on jo nyt olemassa ja toimiva. Ainakin sellainen säädös olisi tullut sisällyttää esitykseen, että seurakunta, joka on suuruudeltaan vähintään yhden kunnan kokoinen, voisi jatkaa toimintaansa itsenäisesti. Jo nykyisestä laista seuraa, että jos seurakunta muodostuisi alueeltaan (lähinnä kuntaliitoksen vuoksi) yhden kunnan kokoa pienemmäksi, niin seurakunnan olisi pakko jo voimassa olevan lain mukaan liittyä toiseen seurakuntaan tai seurakuntayhtymään.

Nykyisellään yhtymiin kuulumattomat seurakunnat ovat itsenäisiä ja hallinneet itse omaisuuttaan. Nyt kaikki seurakunnat menettäisivät taloudellisen päätösvaltansa. Tämä tulisi näkymään etenkin pienten seurakuntien toiminnassa, johon resurssien kohdistaminen tulisi suuren yhtymähallinnon alaisuuteen. Pienten seurakuntien edustus yhtymävaltuustossa voisi jäädä olemattomaksi suurten kokoerojen vuoksi. Toisaalta kirkossamme on myös monia suuria seurakuntia, jotka todennäköisesti haluavat säilyä itsenäisinä ja joita ei ole mitään syytä alkaa keinotekoisesti pilkkoa pienemmiksi seurakunniksi.

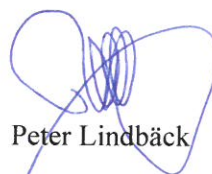
Seurakuntatasolla tulisi sitä paitsi vahvistaa maallikkojen osallistumista seurakuntahallintoon eikä vähentää sitä. Nyt seurakuntien kirkkovaltuustojen ja kirkkoneuvostojen tilalle tulisi vain yhtymän yhteinen kirkkovaltuusto, joka päättää seurakuntien taloudesta. Tämä merkitsisi hallinnollisesti merkittävien luottamustehtävien rajua vähenemistä, joka voi merkitä myös maallikoiden motivaation hiipumista sekä heidän panoksensa ja asiantuntemuksensa katoamista seurakunnasta.

On selvää, että hankkeen valmisteluun on käytetty paljon aikaa eikä tämä työ ole mennyt hukkaan, vaikka uudistusta ei nyt kerralla ja kokonaisuudessaan hyväksyttäisikään. Kirkko on mm. jäsenkadon johdosta kenties historiansa suurimpien haasteiden edessä. Hallintorakenteita joudutaan varmasti muuttamaan ja karsimaan. Tämä vaatii hyvin laajan kokonaistarkastelun, jonka perustana myös nyt tehtyä valmistelua voidaan käyttää. Kuitenkaan seurakuntien pakottaminen yhtymiin ja yhden uuden hallintotason lisääminen ei ole mielestämme ainoa saati paras ratkaisu kirkon hallinnon uudistamiseen. Ja eikö kirkossa tulisi rakentaa sääntelyä, joka sittenkin sallisi erilaiset hallintomallit eri puolilla maata, huomioiden myös erittäin suuret alueelliset erot seurakuntien oloissa ja toiminnoissa? Pakkoyhtymien perussäännön mahdollinen joustavuus ei riitä perusteeksi itsenäisten seurakuntien lopettamiseksi kaikkialla Suomessa. Seurakuntien välistä yhteistyötä voi edistää monilla eri tavoilla, esim. yhteisiä työntekijöitä on jo nyt mahdollista käyttää, ja yhteistyö rakentuu paremmin, kun se tapahtuu alueiden omilla ehdoilla eikä pakottamalla ylätason käskyillä. Taloudelliset haasteet johtavat joka tapauksessa hakemaan säästöjä erilaisten yhteistoiminnan muotojen kautta.

Kirkossa on meneillään ns. Kipa-hanke, jolla eräitä tehtäviä on jo siirretty pois seurakuntatasolta. Tämän hankkeen vaikutukset tulisi katsoa ensin loppuun ja aloittaa samalla kokonaisvaltainen suunnittelu kirkon hallintorakenteen tulevaisuudesta avoimin silmin eikä valtiovallan kuntauudistushankkeen perusteella.

Tämän johdosta esitämme, että kirkkohallituksen esitystä ei hyväksytä.

Janne Kaisanlahti

Peter Lindbäck

RIVA VIITALA